

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s
A HAZAI TANITÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE

XXVIII. évfolyam.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
KONCSEK LAJOS.

KIADÓ
HEISLER J.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz
(lakik: **Budapest, II. ker. Batthyány-utca 37. szám**);
előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz **HEISLER J.**, kő- és
könyvnyomdatulajdonoshoz, (Budapest, várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1893.

HEISLER J., kő- és könyvnyomdatulajdonos kiadása.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos: „Népnevelők Budapesti Egyesülete“.	Kiadó: HEISLER J. II. ker. várkert-rakpart 1. sz.						
Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: <table border="0"> <tr> <td>Égész évre</td> <td>4 frt.</td> </tr> <tr> <td>Fél évre</td> <td>2 „</td> </tr> <tr> <td>Hogyd évre</td> <td>1 „</td> </tr> </table> Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronkint 10 krral számítatnak. Kéziratok nem küldetnek vissza. —	Égész évre	4 frt.	Fél évre	2 „	Hogyd évre	1 „	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: <p style="text-align: center;">Budapest II. Batthyány-utca 37. sz.,</p> előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: Heisler J., kő- és könyvnyomdatulajdonoshoz (II. ker., várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.
Égész évre	4 frt.						
Fél évre	2 „						
Hogyd évre	1 „						

TARTALOM: Nemzeti iskola. Somogyi Géza. — Az egészségnek érvenyesítése és alkalmaztatása stb. Minke Béla. — A dülö- és állóírásról. (Folyt.) Kerek es József. — Tárca. Vakáció Nyárad-Szt.-Tamáson. Szomjas István. — Egyesületi élet. Bosnyákovi ts Jakab. — Tanító egyesületek működése. Volák Lajos. — Adakozások a központi irodára. Kurz Sámuel. — Iskolai értesítők — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői tüzenetek.

Nemzeti iskola.

Az újabb időben mind inkább és inkább élénken halljuk hangsúlyoztatni középiskolai tanáraink részéről a középiskolák nemzeti feladatait. „Alig, hogy a nemzet föllélekzett, fölébred a magyar tanárság is s a magyar tanárságban az az érzés, hogy a magyar középiskolát magyar nemzeti középiskolává kell átalakítani“ mondja Alexander Bernát s vele számtalanok (I. Orsz. Köz. tan. egyll. közlöny 1891. szept. 1. sz. 17. l.) Távol legyen tőlem, hogy én a középiskolának eme neves törekvését kicsinyelném, vagy talán éppen rossz néven venném; de más oldalról önkéntelenül feltámad lelkemben azon kétely, hogy képes-e, vagy képes leendő a középiskola egymagára ezen feladatot megoldani, — továbbá, hogy vajjon ezen törekvés túlhajtása nem szállítja-e le a középiskola általános színvonalát. (Bocsássanak meg e szó használatáért a niveau helyett.) Kételyem első részére szabad legyen felhoznom, hogy az 1890/1. tanévben, a két rendbeli középiskolában érettségi vizsgát tett — szerintem a középiskola feladatát csak annál fejezte be, a ki érettségi vizsgát tett — az 1890/1. tanévben 1885, az 1891/2-iki-ben 2184 ifju; mondhatjuk tehát, hogy átlag évenként 2000 ifjú tesz érettségi vizsgát, azaz a középiskola ennyit nevel. Ha e számot egy emberkorra, t. i. 25 vagy legfeljebb 30 évre átviszszük — kitűnik, hogy a haza polgáiraiból 50, legfeljebb 60 ezer nyeri neveltetését a középiskolában. Hát csak ennyien volnánk magyarok széles e hazában? Hát csak ennyien volnánk olyanok, a kiknek gondolata, érzése és akaratata a magyar állameszme megvalósítását irta zászlójára? Bizony nagyon szomorú volna, ha ez úgy volna. Hisz az a 60 ezer ember alig elégséges arra, hogy a nép millióinak tengerét megfűszerezze. Már csak ebből is kitűnik, hogy midőn a középiskola a magyar állameszme megvalósí-

tására egyedül kíván vállalkozni, előre láthatólag olyanra vállalkozik, mely erejét felülmulja; és ha e célra való közreműködéstől a népiskolát el akarja zárni, oly hibát, sőt több, bünt követ el, melyért a nemzeti történelem ítélőszéke előtt soha sem volna képes megállani. Mert nem ezen szándék nyilvánul-e azon kívánságban, hogy a középiskolák mellé még egy előkészítő osztály, sőt némelyek szerint (mint Rombauer l. köz. isk. t. közl. 1890. nov. 116. l.) egy egész elemi iskola állíttassék? Volt alkalmam, nem egy ízben, kimutatni, hogy a népiskola fejlődését már maga azon körülmény, melynél fogva a középiskola növendékeit az elemi iskola negyedik osztályából veszi fel, mennyire hátráltatja, — tehát ezzel itt nem kívánok foglalkozni.

A mi kételyeim második csoportját illeti, arra nézve szolgáljanak válaszul az alább következőkben elmondandók; egyelőre azonban már itt is kívánom megjegyezni, hogy a jelzett túlhajtásnak káros következményei már is mutatkoznak. Középiskolai ifjaink mai napság körülbelől abban a gondolatkörben mozognak, a melyben voltunk mi is a hatvanas években. Semmit, a mi nem magyar! Ez volt akkor a jelszó. Hej, pedig mily sok fáradsággal kellett aztán később pótolnunk azt, a mit e jelszó behatása alatt elmulasztottunk! Hát vajjon jobban tudja-e anyanyelvét az, a ki más nyelvet nem tud? Nem és ezerszer nem. Sőt a ki más nyelvet nem tud, még anyanyelvének szellemét sem foghatja fel helyesen, mert abba igazán, annak csak más nyelv- vagy nyelvekkel való összehasonlítás útján hatolhat. Sőt nekem egyénileg az a meggyőződés, hogy ki anyanyelvén kívül más nyelvet nem bir, művelt embernek sem mondható. Az ilyen ember úgy tűnik fel előttem, mint a ki előtt a világ deszkákkal van elrekesztve, s mit sem lát abból, a mi a deszkákon túl van. Nagy férfaink éppen az által lettek nagyokká, hogy birtokában voltak azon kulcsnak, melynek segítségével más nemzetek világnézetébe behatolhattak, — s lettek nemzetüknek reformátorairá. Sőt még a nyelvészet terén is csak azok vitték nagyra, a kik más nemzetek nyelvének szellemébe is képesek voltak behatolni.

Ezeket előre bocsátva, egy lépéssel közelebb juthatunk tárgyunkhoz. Egyik cikkemben (Egységes népiskola. l. Magyar tanítóképző 1891.) e tárgyra vonatkozólag így nyilatkoztam: „A középiskola az általános műveltséget történelmi összefüggésben, a saját nemzeti műveltséget más nemzetek műveltségéhez való viszonyában nyújtja. A népiskola a műveltséget, az aktuális társadalmi viszonyok mérlegelésével, a jelen műveltséget, tekintet nélkül a multa és más nemzetek műveltségére, adja. A népiskola által nyújtandó ezen műveltség ilynemű felfogása adja meg a népiskolának nemzeti jellegét. A középiskolának a műveltség ily szűkebb körű felfogása fölé kell emelkednie, minthogy képesítenie kell, annak különböző mozzanatainak egy emelkedettebb állásponttól való áttekintésére.“ Midőn hivatolt cikkem megjelent, azt az „Egyetértés“ napilap tanügyi referense némi elismerésére méltatta, az idézett meghatározásra azonban azt jegyezte meg, hogy az előtte nem egészen világos. Már csak ezen oknál fogva is régebb óta szándékom volt bővebben megmondani, hogy mit kívántam én a mondottak alatt érteni. E szándék kifolyása a jelen cikk.

Minden nemzet — egy hadsereghez hasonlóan — részint vezetőkből, részint vezetettekből áll. A vezetőket a közép- és főiskola, a veze-

tetteket a népiskola neveli. Ha a vezetettek saját nyelvükön kívül mást nem beszélnek, más nép instituczióit, történetét, országát stb. nem ismerik s mint ilyeneket nem is méltatják, sőt lenézik, mindent, a mi a maguké talán túl becsülnek, az nem baj, sőt talán a kormányzás szempontjából még némi előnnyel is jár. Ha azonban a vezetők ily szűkkörű felfogást s az abból eredő elbizakodottságot tanusítanak: úgy az nem csak egyes osztályoknak, de az egész nemzetnek is pusztulását vonhatja maga után. Hogy úgy a népiskola, mint középiskola hivatásának megfelelőhessen, egész berendezésének, szervezetének, tanrendjének, a jövő hivatás tekintetbe vételével kell megállapíttatni. Hogy miként vélem én ezt eszközölhetőknek, az leghelyesebben konkrét példa által mutatható meg. Arra vagyunk utalva, hogy gondolkodás módunk irányítását, minden ismereteinket az iskolában tantárgyak keretébe foglaljuk; tehát nekünk is, célunk elérése végett, az egyes tantárgyakhoz kell fordulnunk.

Nyelvek. Egymással és más nemzetek fiaival való közlekedhetés kulcsa a nyelv. A népiskola hivatásánál fogva megelégedhetünk, ha annak növendékei anyanyelvüket annyira elsajátítják, hogy társaiknak gondolatait írásban és szóban egyformán megértik s a magukét hasonló módon, másokkal közölni képesek. Igaz ugyan, hogy nálunk — lévén mi polyglott állam — a népiskola ebbeli hivatása komplikálódik, mert a mindennapi szükségnél fogva kell, hogy idegen ajkú polgártársaink — miután mi mindnyájának nyelvét meg nem tanulhatjuk — az állam nyelvét is elsajátítsák; de végelemzésben a cél mégis egy, t. i. az, hogy a honfitársak egymást megértsék. A középiskolában ily szűkkörű nyelvi ismerettel meg nem elégedhetünk. Követelésünk ott még az anyanyelvre nézve is fokozódik. Mig ugyanis a népiskolában megelégszünk azzal, ha a növendék a nyelvet elsajátítja abban az állapotban, a mint az jelenleg van; a középiskolától már azt is megvárjuk, hogy megmutassa, miként fejlődött ilyenné. Hasonlókép nem elégedhetünk meg azzal, ha a középiskola növendéke csak saját honpolgáraival értetheti meg magát, illetőleg csak saját nyelve irodalmi termékeit képes olvasni, de megvárjuk tőle, hogy a kultúra élén álló nemzetek közül, egynek sőt kettőnek is, irodalmi termékeivel közvetlenül képes legyen megismerkedni, sőt a világkultúra fejlődésének felfoghatása végett elkerülhetlennek vélem legalább egy klasszikai nyelvnek tudását.

Földrajz. A népiskolában a földrajz tanításánál első sorban azon földrajzi vidék ismeretére fektetendő a főszűly, melynek területén a tanuló lakik, másod sorban a hazáéra és csak általános és legáltalánosabb vonásaiban a föld azon kívüli részeire. A középiskolákban a földrajznak ily szűk keretben való mozgásával nem elégedhetünk meg; igénytelen felfogásom szerint ott egy terület tárgyalását sem tolhatjuk előtérbe, ott a földrajz már mint tudomány — legalább alapvonalaiiban — kezelendő.

Történelem. A földrajzhoz hasonló helyzetben vagyunk a történelemmel. Mert mig a népiskolában teljesen megelégedhetünk saját nemzetünk történetével és ott is leginkább csak jellemképekben; addig a középiskolában a hazai történelem csak mint az egyetemes történelem része foglal helyet. A saját nemzet történetének túlságos előtérbe tolása legalkalmasabb a saját nemzeti érzékének túlbecsülésére.

Természettudomány. E tárgyra nézve a népiskolában teljesen megeléged-

hetünk hazánk terményeinek, azok előfordulási helyeinek, életmódjuknak, felhasználhatóságuknak ismeretével; a középiskolákban a termények ismeretésénél a tudományos szempontok lépnek előtérbe, a tudomány szempontjából pedig csak mellékes, hogy vajjon valamely természeti testnek van-e valami haszna vagy kára.

Természettan. A természettani ismereteket illetőleg a népiskolában megelégedhetünk a bennünket környező jelenségek, az előtünk naponként mozgó gépek, az általunk használt szerszámok ismeretével; a középiskolában e tárgyra nézve fő a törvény, a jelenségek okát képező mozgató erő megértése.

Hasonlóképp áll a dolog a mennyiségtanra, esetleg a nép- s középiskola egyéb tárgyaira és gyakorlati ügyességeire nézve is. A népiskolában mindenütt a részletes, a konkrét, — a középiskolában az általános, a magasabb szempontok alá kerülő jó előtérbe.

Nem hagyhatok itt figyelmen kívül még egy tárgyat, melyet, hogy előbb nem említettem, oka csak az, mert a középiskolában nem fordulhatván elő, a párhuzamot nem állíthatom fel. Ez a „Beszéd- és értelemgyakorlatok“, melyre én a magam részéről, különösen a nemzeti nevelés szempontjából sokkal nagyobb súlyt helyezek, mint arra helyezni közönségesen szoktak. Én ugyanis, nemcsak úgy tekintem azt, mint a mely által a rendszeres taníthatásnak alapját megvetjük; hanem egyuttal úgy, mint a mely által az igazi honfíú és leányi érzelmenek is lerakjuk alapját. Lélektani tény az, hogy legmaradandóbbak azon benyomások, melyeket az ébredő szellem első hajnalán kaptunk. Nem ritkán még az aggnak is fülébe cseng azon bölcsődal, melyet egykor anyjától vélt hallani. Nem megható-e, midőn a sir szélén álló aggastyán azon imát rebegi, melyet először tanult tanítójától: „Ámbár én gyermek vagyok . . .“ Bűnt követnének el, ha ezen lélektani törvényt, a nemzeti nevelés szempontjából ki nem aknáznók. Az a tót gyermek, a ki egyszer iskolás fiú korában, lelkesedve szavalta: „Huszár leszek . . .“, mint férfi is hű fia marad a huszárok hazájának. Itt kívánom megjegyezni, hogy én a nemzeti nevelést első sorban érzelmi nevelésnek tartom. Valamint nem az a legvallásosabb ember, a ki a vallás minden dogmáját hiány nélkül tudja; hasonlóképp nem az a legjobb hazafi, a ki a hazáról legtöbbet tud, hanem az, a ki az iránt legmelegebben érez. Sőt nem ritkán van eset rá, hogy a kit valamivel gyermekkorában sokat gyötörtünk, az azt ifjú és férfikorában a legjobban fogja gyűlölni.

(Vége következik.)

Somogyi Géza.

Az egészségnevelés érvényesítése és alkalmaztatása a gyakorlati tornázás, úszás, korcsolyázás, játékok és azoknak oktatása — vezetése által; továbbá az iskolák tisztántartása, szellőztetése, fűtése, világítása, — játékterek kérése s ilyen telkeknek helyjelölése által.

Folytonos küzdelmek tere az élet. E küzdelmekkel való úgyszólván állandó harcra, azok elviselésére elő kell készíteni az ember testét és lelkét. A test és lélek elhanyagolása, vagy egyiknek a másik rovására történő kiváltságolt képzése oly helyzeteket teremthet, melyek világosan

feltűntetik, hogy ezáltal a képzés folyamában nagy vagy végzetes hiba fordult elő.

Nem egyszer állhat az egyén oly pillanat előtt, mikor éreznie kell, hogy testének fejlettebb ereje, vagy meglévő erőinek kiügyesítése nincs meg a kellő mértékben; holott az erre fordítandó szerényebb mérvű képzés is elegendő volt volna annak megszerezhetőjére, ha annak idején a szükséges és megfelelő módon megadják azt. Ugyanez áll az emberi lélek képzésére és helyzeteire vonatkozólag is.

A „Többet észszel, mint erővel“ és „Ép testben lakik az ép lélek“ — mély értelmű és igazságú közmondások egymásnak ellent mondani látszanak, de végső elemzésükben egyek, mert a szellem is csak erő, mely az anyag erejében leli talaját, onnan indul, sugárzik ki és alkot; hogy kisugárzása és alkotása milyen lényegű, attól függ, hogy az anyag, melyben csiráját lelte: milyen volt és mily nevelésben részesült.

Igaz, hogy azután az éppé nevelt testben éppé nevelt lélek arra való, hogy irányozza, kormányozza a testet erőinek alkalmazásában, de az első és legfőbb feladata mégis az, hogy a testnek, mint a lélek templomának minél edzettebb és szélesebb alapon fekvő erői legyenek, hogy a léleknek necsak biztosabb, de minél tovább tartó templomául szolgálhasson.

És ezen szempontokat véve figyelembe, mit érnének el az egyoldalú képzés által? Egy alapjában is kitünő és kitünően képzett lélek ideig-óráig elhanyagolt testben is nagy dolgokat művelhet ugyan, de végre is a gyöngé test a lélek sarkaló munkássága, fenséges szárnyalása mellett összeomlani lesz kénytelen. Olyan ez az állapot, mint a pünkösdi rózsáé, mely gyöngé száron hordja az illatot lehellő pompás szíromfőt, hogy órákra terjedő gyönyört szerezve elhervadjon, hátrahagyva helyét és kevés emlékezetét.

S ha egy ép és egészségesnek született és különösen fejlesztett test mellett a lélek nevelése szenved hiányt: mi egyéb lesz ebből, mint egy torzkép, kinálkozó céltáblája a nem igen épületes összehasonlítgatásoknak.

Jól tudta már a régi nemzetek közül is nem egy, hogy a test és lélek nevelésére egyforma gond fordítandó, azért nevelési rendszerüket ezen alapra építették. Nincs kárhuzatosabb, mint az az irány, mely nem régen is uralkodott, sőt ma is még uralmából is csak veszt, de nem szűnt meg végleg. Ez az irány az, mely az ifjúságot igyekszik szellemileg bőségesen táplálni, a nélkül, hogy a test erőit arányba hozná kellő műveléssel a szellemi táplálék megbirására; és az ily körülmények között mégis felemészített tápláléknak az élet nyilvánulásában való érvényesítésére. Ennek az irányzatnak következménye az, hogy gyermekeink a jobbára rosszul, szűken és helytelen beosztással épített túltömött iskolában, hol a testi és szellemi foglalkozás testet-lelket művelve erősítő változatosságai megfelelőleg nem alkalmazhatók: elcsenevészsednek. Sőt ez az irányzat a példa erejénél fogva tudatként megy át a nép lelkébe is.

A kimért alkalom miatt nem lehet célunk bővebben foglalkozni a testi nevelés igen tág és hálás kérdésével. Nem fejtegetjük azt, hogy mit és mit nem tettek a régebb és újabb korban ezirányban hazánkban kívül és hazánkban. Főlölesleges volna bizonyítólágg arról szólanunk, hogy

nálunk csak évtizedek kérdése a testi nevelés elhanyagoltsága, míg azelőtt maga az élet folyása, a foglalkozás rendje és módja, szóval az életviszonyok olyanok voltak, hogy a testnek sokkal inkább megvolt az alkalma a fejlődésre, mint a léleknek.

Fölöttébb sajnálandó azonban az, hogy nem voltak, a kik látták és észrevették volna a helyzet szomorú változását, vagy ha voltak ilyenek — pedig voltak — bizonyára azért, mert csak paedagogusok voltak, nem vették, nem akarták őket ideáikkal együtt komoly számba venni. De végre mégis csak az ő elméjük fénye és szívük szeretete nyilatkozik most abban: midőn hirdetik és foganatosítást nyer az állítás igazsága, hogy az emberi lélek boldogsága, annak működése a test egészségében, erejében leli gyökerét. Azért tehát adassék meg a testnek minden alkalom és mód: hogy a lélek fenségét, a szív szeretetét az egészség és erő biztos alapján minél inkább s minél tovább gyakorolhassa egyénenkint és az emberiség összeségében. Az oltártűz mit sem ér, ha az imádkozó léleknek nincs meg a felemelő áhitata. Az észnek szárnyalása, a szívnek szeretete, az izmoknak munkálkodása sem lehet teljesen örömteljes és áldásos, ha nem ép, egészséges testi szervezetről indul az ki.

Ezt czélozza — igen helyesen a „Budapesti Tanítótestület“ által kiadott kérdés.

„Gyakorlati tornázás“ — e két szónak értelme oly tág, melyben bennfoglaltatik mindaz, a mi felfogásunk szerint a testi egészség és erő képzésére csak irányulhat. Ha mégis megkülönböztetéseket és elveket óhajtunk megjelölni, azt csak azért tesszük, mivel szükségesnek véljük megjelölni azon részeit a gyakorlati tornázásnak, melyek a népiskolai tanítókra nézve főfontosságúak.

Elvül volna kimondandó s a gyakorlati téren érvényesítendő az, hogy a népiskolában minél több rend- és főleg szabadgyakorlat azon formákban taníttassék, melyek az izmok legtöbb és legkülönbözőbb mozgását követelik. Különös figyelem legyen tehát fordítva arra, hogy mindenkor inkább azon gyakorlatok vétessenek elő, melyek által több testrész jöhet egyszerre mozgásba. — Az egyoldalú mozgás nemcsak únottá válik a gyermek előtt, de épen egyoldalúságánál fogva annak fejlesztésére sem hathat oly jótékonyan.

A testnek és léleknek a tornázásban gyönyörét is kell lelnie, hogy az erők gyarapítására jobban szolgálhasson. Mint mindenben, itt is a változatosság szolgáltatja a gyönyört, mely a gyermekben fokozza a vágyat testének képzésére s így egészségi állapotának, erőinek fokozására, állandósítására. Távolról sem akarjuk ezzel azt mondani, hogy a változatosság kedvéért mellőztessék a rendszeresség, mely a szellem éberségére, egyenes fejlesztésére, a jellem alaponásainak irányítására nemes hatású. De a zsenge és gyenge gyermeki testet oly irányú működéssel, mely egyoldalúan huzamosabban lekötve tartja, terhelni nem tanácsos, sőt nem szabad, mert annak valóban erőfejítő hatása nem lehet, az a czéltudatos testi nevelés ellenkezője, mely a gyermek lelki világában is csak ellenállást, undort gerjeszthet.

A szertornázás az elemi iskola zsenge korú és erejű növendékeivel igen mérsékelten s csak könnyebb alakjaiban üzendő s inkább csak arra szolgáljon, hogy a tornázás menetében üdítő változatosságot képezzen: Olyan szeryakorlatok, melyek nagyobb erőkifejtést, a lélekéberség nagyobb

fokát s a bátorságnak is oly mértékét követelik, melyek a növendékeknek csak némelyikében lehetnek meg: általában mellőzendők. Sohasem szabad oly térre vezérelni a tanulókat, mely reájuk nézve veszedelemmel járhatna s a legtöbbrre nézve a hasznos eredmény legalább is kétségesnek mutatkoznék. Egyébként is a szergyakorlatok rendszerint egyoldalú erőfejtésre és képzésre szolgálnak, egyes tagok izomerejének megfeszítésével legtöbbször oly fokú szellemi éberség, ügyesség és bátorság előfeltételeivel, melyet a zsenge gyermekben csak előkészíteni lehet a feladat.

A jól beosztott rend-, de kivált a szabadgyakorlatok helyes irányzás mellett adják meg a szellem éberségét, a lélek fegyelmezettségét, hogy mindent pontosan akkor és úgy tegyen, a mikor és a miként kell és az izomerők arányos alakulását, mely alapokon azután a szertornázás azon nemei is taníthatók lesznek, mik a népiskola tanítási körén kívül esnek ugyan, de az emberi test sokoldalú képzésére kitűnően közrehatni hivatvák és a testi képzés befejezettségére szolgálódnak.

Kétségtelen azonban az, hogy bármely része is a tornázásnak megkövetel egy rendkívüli fontos előfeltételt, ha azt várjuk, hogy a testi egészség és erő fejlesztésének valódi szolgálatában álljon. Ez a feltétel az, hogy legyen a hely, hol a tornázási gyakorlatok végeztetnek, jó levegővel bíró, hol a fokozott mozgásba hozott test és vér elevenítő, erősítő balszámát nyerhesse a levegőből.

Rossz levegőn végzett gyakorlatok mit érhetnek? Azt, hogy a mozgás, mely az egész testet ingerlé: alkalmasabbá teszi a szerveket arra, hogy minél több ártó miázmákat vegyenek fel. Hogy ez nem lehet a célnak megfelelő, az bizonyos s hogy alkalmas tereink nincsenek, az is bizonyos s hogy tornatermeink is kevés számmal vannak, csupán a rend-, szabad- és szergyakorlatok végzésére is alig alkalmasak, szinte kétségtelen. Megfelelően épült iskolák kellenének erre, kitűnően készült tág, könnyen és jól szellőztethető és minden kellékkal mintaszerűen felszerelt tornatermekkel, hol tanulóink télen valóban egészségük s erejük gyarapításával tornázhatnának s fákkal szegélyezett nagy udvarok, hol a jó idők beálltával szabad ég alatt repeső kedvvel, pompás mulatsággént űzhetnék a tornázást és játékokat egyaránt, melyek nekik testi és lelki alakulásukra észrevétlenül rendkívüli hatást gyakorolnának.

(Vége következik.)

Minke Béla.

A dülő- és állóírásról.

(Felolvastatott a pestmegyei hiv. tanítótestületnek 1893. jul. 3-ikán tartott közgyűlésén.)

3. Észrevételek a két írásmód felett.

Ki van adva a jelszó: „A dülő-írás technikájában van a hiba.“ Ezzel szemben ki van az is hirdetve, hogy az állóírás készen hordja magában mindazon jeles tulajdonokat, melyek alapján a higienikus testtartás kizárólag neki van szabadalmazva. Ámde, hogy a jeles tulajdonok érvényre jussanak, nem is kíván egyebet, mint szigorú ellenőrzést, buzgóságot, minden gyermeknek legalább 60—65 cm. helyet, keskeny írkákat 1 dmnyi rövid sorokkal, s a jól készített iskolai pad

okvetlenül szükséges! Hát még mit? — Kérdezhetnék Önök! Önkenytelenül is eszükbe juthat az a cigány-adoma, melyben az öreg dáde beteg purdeját azzal vidítja fel „hozsok má a mit csak a samed sád kíván, csak gyógyulj meg, mit kíváns, he!?” — „Figét!” „Ast, ast vesekedett f . . . t, mindig a kéne, a mi nincs.” Engedelmet kérek, bosszantó részrehajlás is az, hogy az egyiknek megadjunk mindent, a mit kíván, a másik kinlódjék, tengődjék olyan sorsban, a milyen jutott neki. Az pedig épen igazságtalanság, hogy egészen képtelen dolgokat imputálnak a dülőírásnak. Cizitálnak egyik a másik munkájából, felszínesen átveszik az adatokat egymástól, azt híven, meggondolta az, a ki előttem leirta. Elmondják pld. mint szabályunkat, hogy 45° alatt dültjük irkákat és 40° hajlású betűket iratunk. És ez mind nem így van. De ez még hagyján! Hanem a többek közt oly absurdum testtartást irnak le, hogy én ki merem hirdetni: „100 aranyat annak, a ki azt önmagán híven tudja produkálni!” Ilyet találunk pld. az állóírásról szóló, s kezeink közt levő, egyébként érdemes füzetke*) 9-ik lapján: „A dülőírásnál az irka ferde középfekvésben van, vagyis a függélyestől 45°-nyit (?) tér el. A tanuló a szemek alapvonalát párhuzamba igyekszik hozni az irka vonalával, az amúgy is ferde tartású fejét még oldalt is fordítja, mi által a jobb szem¹⁾ közelebb esik az irkához, mert a fejét jobbra²⁾ hajtja . . . Midőn a ferde tartású fej még lefelé is hajlik: a tanuló bal válla is lefelé csúszik³⁾, a bal könyök rátámaszkodik a bal térdre⁴⁾, a jobb váll feltolódik⁵⁾“

Ime! Valóságos kigyó-embernek kellene annak lenni, ki ezt utánozni akarná, de annak sem sikerülne, mert egy időben az sem hajthatja fejét kétfelé s mert jobbra hajtott fejjel a szemnek alapvonala a balra dültött irka vonalzatával soha sem lesz párhuzamos, míg a világ világ lesz.

Áthajgáltak nekünk a németek még egyéb sületlen állításokat is, s azokat az állóírás hívei nálunk csaknem mind fölszedegették. Ezek közül került talán az is a mi „Állóírás” cz. füzetkénkbe, mi a 6-ik lapon imigy hangzik: A dülő-írásnál nem állhat tehát függélyesen a betűk iránya az alapvonala (már t. i. a szem és vállvonalakra!)

Nos, az ilyen állítások — pedig ez is egy az állóírás híveinek alapállításai közül — már szinte rosszakaratú denigrálásai a dülőírásnak, s mint ilyenek ellen föl kell emelni szavunkat.

Láttuk az első pontban, hogy a két írásmód között oly benső vonatkozás van, mely nem engedi őket különböző alapokon állóknak tekinteni, de sőt épen e vonatkozás a két írásmód értékegyenlőségét is elárulja. Meglátszik benne az is, hogy miként kellett volna a dülőírást eddig is felfogni és értelmezni! Ha u. i. az asztallap szélétől az irkát 35°-ra dültjük balra, s rajta a betűk fővonalait magunk felé merőlegesen húzzuk: ez a dülőírás az írás folyamata alatt „álló”, csak aztán

*) »Az állóírásról« írta B. J., kecskeméti tanítónő. Kiadja a pestmegyei tanítótestület.

¹⁾ Nem a jobb, hanem a bal szem esnék közelebb.

²⁾ Nem jobbra, hanem balra hajtja. No de jó, engedjük meg, hogy jobbra hajtja, ekkor a 3), 4), 5) testtani képtelenség lesz azonnal. (Jól átgondolva kísértse bár meg önmagán akárki) Az pedig mértani képtelenség lesz, hogy ekkor a szemvonal párhuzamos legyen az irkavonalzattal.

válik dülővé, ha írás után a papírt magunk elé egyenes állásra fordítjuk. Mi különös szolgálatot várhatunk tehát az állóírástól, a mit a dülőírás nem nyújthatna? Felelet: ilyet hiába várunk tőle. Mindazonáltal tett már egy szolgálatot az állóírás, s azt is a dülőírásnak tette. Öntudatra keltette a dülőírás helyes használatát, tisztázott higieniai szabályokat adott az íráshoz, s ezáltal fölserkentette a tanítóvilág buzgóságát arra, hogy az írásnál a testtartásra jobban ügyeljen. Ez az állóírás érdeme — de egyszersmind érdemének határa is! Öntudatra segítette, mondom, mert eddig még szépírási vezérkönyveink se voltak még csak azzal sem tisztában, hogy a dülés milyen fokú legyen hát? Ajánlottak 50, 55, 60, 65°-ú düléseket. Arra a gondolatra pedig, hogy e dülést visszavezessék a merőleges állásra, vagyis, hogy az írka dülésszöge a fővonalak szöget derékszögre egészítse ki, legjobb vezérkönyveink se jöttek. A dülésnek ily értelmezését tehát hiába kerestük, nem is tanították. A „Paedagogiai Encyklopaedia“ egyik cikkében érinti ugyan, de minden nyomaték nélkül. Elég nagy hiba, hogy ez írás-dülés, s vele az írka-dülés oly szabadjára volt eresztve, kinek-kinek jó-rossz szokása, vagy jó-rossz izlése szerint, hogy a mi rész a bajokból es panaszokból az írást jogosan megilleti, abban nagy bűnrészesek a szabadjára eresztett rossz szokások.

A tanító „gondolomra“ vagy jobb esetben érzeke szerint igazította tanítványai előtt az irkát, legtöbb esetben pedig — sajnos — még ennyi ellenőrzés sem volt az irkatartás fölött, hanem a tanulók forgatták maguk előtt vagy a világosság felé, vagy az iskolai nagy tabla felé. De ha az az írás-dülés és írka-dülés mindig oly kötött lett volna, mint itt az írka beállításával és az álló vonalak húzásával az; és ha a dülőírás született volna a 19-ik században, midőn össze sem hasonlítható jobb körülmények állanak rendelkezésére, s viszont az állóírás töltött volna egy századot oly mostoha viszonyok között (padok! tanulók zsufoltsága! tanítói elnézés!): bizony meglátnók, hogy oly ártatlan volna a dülőírás, mint a ma született bérány. De miért is volna bűnös, hiszen szabályai, parancsai neki is azok, hogy a fej, a törzs egyenesen tartassék, a mell ne szoruljon stb. Midőn tehát a dülőírás a jó testtartásért pört indít az álló-írás ellen, jogosan teszi, mert egy régi de elhanyagolt örökségét akarja visszaszerezni, melyet a sok viszontagság miatt elhagyott, s melyről már azt se tudta, hogy az övé! Akkor jut eszébe régi öröksége, mikor más akarja tulajdonába venni! Hogy mennyire követelheti az állóírás a jó testtartást saját tulajdonául, legyen szabad erre csak egy jellemző észrevételt hoznom föl. Valahány értekezést még az állóírásról hallottam, vagy olvastam, egyből se hiányzott, hogy: „a tanító kezdetben nagy gondnal és szigorúan ügyeljen a testtartásra.“ Nem értem miért van erre oly nagy szükség, ha az álló-írásnak mintegy önkénytelen velejárója a jó testtartás? Vagy mint ezt az állóírás hirdeti: ha „a jó testtartást mintegy kierőszakolja.“

És ha a fentebbi intelmre szükség van, miért nem mennydörögték azt épen így a dülőíráshoz is?

Azt olvasom pld. Szirmai J. „Irkunk-e dülő vagy álló betűkkel?“ cz. cikkében, hogy Bayr úr iskoláiban a tanítónő imígy készíti elő tanítványait az íráshoz:

„Egyenesen üljetek!“ Erre szorgosan ellenőrizte, vajjon a lábak a

térdcsuklónál derékszögűleg hajlottak-e és a padlóra támaszkodnak-e? Most e vezényszó következett: „Füzeteket egyenesen!” stb.

Tegyünk őszinte vallomást, kartársak! Hallottunk-e mi tanuló korunkban ilyen vezényszavakat tanítóinktól? Megnézték-e azok ily szigorúan irás előtt és alatt testtartásunkat? És mi, vajjon volt tanítóinknál erélyesebben követeltük-e eddig, vagy követeljük-e ma is a jó testtartást? Fájdalom! nem.

Pedig ha ezt így és ennyire igényeli az álló-írás, az a magasztalt álló-írás, mely állítólag magában hordja a jó testtartás föltételeit, miért voltunk s vagyunk oly mostohák a dülőírással szemben, mikor ez, ha jobban nem is, de ép úgy megkövetelheti a tanító lelkiismeretből és buzgóságából az őt megillető részti Sajnos: nagyon sajnós, hogy ez a dolog még a jobb iskolákban s a jobb tanítók szeme előtt is csak „érzék szerint” vagy „szokás szerint” ment. S a testtartás e ferde szokásai lassankint úgy megerősödtek, hogy az írónak eszükbe se jutott azt vizsgálni, vajjon jól ülnek-e? Ugyan hány tanító bírálta meg irásközben saját testtartását? Az újabb nemzedékekre átruházott eme ferde szokások állandósultak elannyira, hogy némelyek már azt vitatják szabálynak, hogy igenis, félre (balra) kell fordulni és csakis a jobb kart kell az asztalra tenni, s vannak még ma is tanítók, kik ez tartván szabályszerűnek, így íratnak. Oly pontos irás- és testtartási szabályokkal, minőkkel az álló-írás dolgozik, nem bocsátották el a tanítók tanítványaikat, sőt a tanítóképzők sem képesítettjeiket! Másrészt, ha ez utóbbiakat a legmondosabb írás-elmélettel és írás-higiénival bocsátották volna is el, mit ért volna: sorsuk elvezette őket oly zsúfolt iskolába, hol a tanulók csak féloldalt fordulva szoríthattak egymásnak helyet, akkor is egy jó részük ölébe, térdére, ablakdeszkára helyezett palatáblán írt. Mikor jut még népiskoláinknak csak felében is egy-egy tanulóra 65 cm. hely? Mikor mennek még a padok tűzre, melyekben a kisebb tanulókat kegyetlenül kényszerítette a nagy plus-distantia, hogy félre forduljanak, jobb vállukat emeljék és előre bukjanak, mert másképp föl nem érték lapját. Ezekben a padokban az álló-írás is hiában fáradozik.

(Folyt. következik.)

Kerekes József.

TÁRCSA.

Vakáció Nyárad-Szent-Tamáson.

Ilendőnek találtam, hogy fő- és székvárosi tanító létemre vakációmát legalább is Nyárad-Szent-Tamáson töltssem. Ezt többek között egészségem, de különösen a feleségem követelték tőlem.

Az előkészületek természetesen nagy időt vettek igénybe. Fiaim már május óta egyetlen estén sem csukták volna le szemeiket, hacsak a nyárad-szent-tamási bárányok, kecskék, csikók, nyulak, őzek és szarvasokról nem meséltem volna nekik. Persze, hogy júniusban már annyira megszokták ezeket a hétköznapi állatokat, hogy ekkor már csak a nyárad-szent-tamási farkasok, párducok, tigrisek, elefántok, oroszlánok

és krokodilusok mellett voltak csak képesek elaludni. Még csak a nyárad-szent-tamási hétfejú sárkányokat szorongattam erősen tartalékban.

A feleségem, ki különben — hála Istennek — igen erőteljes és egészséges asszony, elutazásunk előtt hirtelen megbetegedett. Az orvos kimerülést konstatált, úgy, hogy a nadrágocskák, blouse-ok, smizettek, ingek és korzetek csak félvarrottan, a teljes harisnyakészlet pedig stoppolatlanul került az utazó-bőröndbe. Utoljára aztán én is megtettem előkészületeimet az elutazásra. Fő- és székvárosi voltom teljes kidomborítása tekintetéből vettem egy pár sárga félczipőt 3 frt 60 krért, a magam jóvoltáért pedig 3 kiló akadémiai kiadványt a szomszéd greizlertől 36 krért, természetesen fölvágtatlan állapotban. Az akadémiai kiadványok a mellett hogy némely elmaradottabb vidékeken még imponálnak, igen hatalmas altató eszköznek bizonyultak, mely tulajdonságuknál fogva üdülők, nyaralók és utazóknak fölöttebb ajánlatosak.

Ilyen instrukciókkal fölfegyverkezve neki indultunk Nyárad-Szent-Tamásnak. A vasuton alig történt valami nevezetesebb esemény, kivéve, hogy már a budapesti állomáson eltört a boros palaczkunk s hogy Besnyő körül a Pista gyerek majdnem kibukott a kocsiból, hogy Hatanban lemaradtam a vonatról, mert sörért kellett mennem s csak nagy nehezen az utolsó kocsira kapaszkodtam föl, s hogy az Árpi gyereknek odacsukták két ujját a kupé ajtajához, ki aztán egész Nyárad-Szent-Tamásig élénk sirással szórakoztatott bennünket. Csakis a gyorsan kilátásba helyezett tigrisek, elefántok és oroszánokra hallgatott el.

A nyárádi állomáson abban a meglepetésben részesültünk, hogy nem küldtek semmiféle alkalmatosságot élénk. De azért 1½ órai gyaloglás után beértünk szerencsésen Szent-Tamára. Még a Turistaegyesület is megirigyelte volna azt a szaladgálást, mit a gyerekek a gyaloglás tetejébe végeztek. Minden bokorban elefántokat, tigriseket, oroszánokat és krokodilusokat kerestek.

A nyárad-szent-tamási tartózkodás elég kellemesnek mondható, s ha a nyaraló még hozzá fő- és székvárosi tanító, kijut neki a tisztelhetből. Először is végig kellett hallgatnom a tamási iskola mind a három osztályának vizsgáit. A szent-tamási kollégák okosabbak; ők két részletben veszik ki vakációjukat: aratáskor és szüretkor, ámbar se szállójuk, se szüretjük nincsen. S így a vizsgát julius közepén tartják.

Vizsga után az esperes-plébános-igazgató úr által adott banketten aztán egy toasztban ki kellett fejtenem, hogy a szent-tamási iskolák első helyen állanak, sőt ezt az állításomat még indokolnom is kellett. Az esperes-plébános nagyon meg volt velelem elégedve és azt mondta, hogy úgy látszik, értelmes tanító vagyok.

Már ekkor is annyira megnyertem az esperes-plébános úr tetszését, hogy a kerületi papság gyűlése (korona) után tartott diszebédre meghívtak, de kötelességemmé tették, hogy a papságot okvetlenül föl kell köszöntenem. Mondtam is egy fölköszöntőt, melyben szidtam a polgári házasságot és anyakönyveket, sürgettem a kongrua rendezését és körvonaloztam azon észméket, melyeket az alsópapság anyagi helyzetének javítására követendőnek tartok.

Persze, hogy a nyáradvidéki r. k. tanítóegylet közgyűlésére okvetlen el kellett mennem.

Először is végig hallgattam egy „Te deumot“, melyet különféle

részleteiben legkevesebb 10 kántor orgonált végig, mindegyik túl akarva liczitalni a másikat czikornyás játékaival. A Haendl és Bachnak elkeresztelt fugákban a „Csicsóné“ és a „Kőrösi lány“ vontatott dallamára ismertem.

Másodszor meghallgattam egy $\frac{3}{4}$ óra hosszúig tartott elnöki megnyitó beszédet a tanítói pálya dicséretéről.

Harmadszor következett egy próbatanítás a „gőzgépekről“, mely elég ügyetlen volt, mert a gyerekek eleve be voltak rá tanítva és a föltett kérdésekre mindig más-más feleletet adtak. Persze, hogy a végén senki sem akart hozzászólni. Az elnök fölszólítására aztán nekem kellett ezt a tanítást megdicsérni. Egy $\frac{1}{2}$ óráig tartó kritikai méltatásban úgy állítottam oda a nyárad-kis-bereki előadó tanítót, mint a paedagogia ezermesterét. A kolléga megköszönte a dicsimnuszt és azt mondta, hogy azt minden körülmény között elvárta tőlem.

Elmondjam-e, hogy a kitűzött írásbeli pályakérdésre 7 tanító pályázott és hogy mind a 7 kitüntetett, egy tárgyról szóló pályamunka fölolvását végig kellett hallgatnom?

Elmondjam-e, hogy a tanítók összeeszték forsponton és hogy nem akartak beszámítani több tagdíjat, melyet a pénztáros viszont elszámolásra széna és krumpli deputátumban fogadott el? Pedig egy jó órahosszig vitakoztak rajta.

Ekkor aztán úgy délután 3 óra felé következett a diszebéd, melyet a város rendezett a tanítók tiszteletére. Azt hiszem, hogy önök kitálalták, hogy ez az ebéd roppant komisz volt. De ezért föl kellett köszöntenem a polgármestert és minden egyes tanácsnokot külön. Hozzáadva ehhez még vagy 12 toaszt, melyben a gyűlésen szereplő és kitüntetett tanítókat eltettem, elgondolhatják, hogy én bizony teljesen berekedve kerültem haza.

Mindent összefoglalva a Nyárad Szent-Tamáson való tartózkodást fő- és székvárosi kartársaimnak a legmelegebben ajánlhatom.

Tessék csak megpróbálni!

Szomjas István.

Egyesületi élet.

A horvát-szlavonországi tanítók f. évi aug. hó 3-án Zágrábban a „Tanítók Háza“ nagytermében Bassaricsek István elnökle mellett központi választmányi ülést tartottak, melynek gazdag tárgysorozata felett tartalmas és érdekes vita keletkezett. A program a következő 9 pontból állott: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés az 1892—93. évről. 3. Titkári jelentés az egyesített egyesületek 1892—93. évi működéséről. 4. Pénztári jelentés. 5. A számvizsgáló-bizottság jelentése. 6. Biráló bizottság választása az 1893—94. évre. 7. A központi bizottság jelentése. 8. Az egyesített tanítóegyesületek ajánlatai. 9. „Mit tegyen a népiskola, hogy a néppel az olvasást minél jobban megkedveltesse?“ (Vitatétel.)

E tétel előadója Vinkobek tanító volt, ki igen érdekesen s példákval illusztrálva fejtegette az érdekes thémát s a dolog érdemére vonatkozó javaslatait a gyűlésen hangoztatott észrevételek hozzátoldásával az értekezlet el is fogadta.

Ugyanezzel a tárgygyal kapcsolatban felmerült az olvasókönyvek szerkesztésének kérdése is, melynek megvitatása szintén nagy és élénk vitát idézett elő.

Az egyesület elnöke ugyanis, ki egyuttal képezdei tanár, mintegy 10 évvel ezelőtt az olvasókönyveket a legjobb tanügyi írókkal állíttatta össze; e könyvek azonban már nem felelnek meg a modern kor követelményeinek s így a központi választmány azzal a kérelemmel fog a magas kormányhoz járulni, hogy az új olvasókönyvek szerkesztésével az egyesület által kijelölt tanférfiakat bizza meg.

A gyűlés, melyen 28 főkegyesület 2—2 taggal volt képviselve, ezzel feloszlott s tagjai d. u. 6 órakor a Sörház helyiségeiben közös vacsorára gyűltek össze, hol a jókedvnek s dikcióknak nem volt se vége, se hossza.

Bosnyákovits Jakab.

Tanítóegyesületek működése.

A szepesmegyei tanítóegyesület 8 főkegyeletre oszlik s körülbelül 150 rendes és 45 pártoló tagot számlál. Az 1891. és 92. években 8 tagja meghalt, 9 kilépett, 40 új taggal pedig erősödött. Az egylet vagyona 659 frt 39 kr készpénzben és 174 frt 20 kr tagdíjhátralékokban. A lefolyt két év alatt vétel útján 15 kötet német és 3 kötet magyar művet szerzett be az egylet. Könyvtára 1195 német (?) és 317 kötet magyar művet tartalmaz. A könyvtárt 3 kör vette igénybe.

Próbaleczkékkel, társas kirándulások, estélyek- és közebédekkel egybekötött közgyűlését 1892. év július hó 4. 5. és 6. napján tartotta az egyesület. Dobó Adolf, egyesületi elnök, előterjesztésében a IV. egyetemes tanítógyűlés eredményét mérlegelve, az Orsz. bizottság lankadatlanul küzdő, jeles tagjai önzetlen működése iránt föltétlen bizalmát és háláját nyilvánítja, s felhívja kartársait az Országos bizottság támogatására; kéri mindenekelőtt, hogy a központi iroda létesítéséhez tehetségűkhöz mértén járuljanak adakozásaik és gyűjtéseikkel. A közgyűlés egyhangulag 10 frtot szavazott meg a központi irodára.

A magyar tanítóóság illetékes képviselőjéül egyedül az Orsz. bizottságot ismeri el az egyesület, s minden mozgalmat, mely a tanítóóság egységét megbonthatná, elvből kárhozzat.

Elnök jelenti, hogy a szepesmegyei tanító-egyesületet 3 tag képviselte márcz. 25-ikén, a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében megtartott Comenius-ünnepélyen. A mult közgyűlés határozata folytán pedig 6 taggal képviseltette magát az egyesület a IV. egyetemes tanítógyűlésen. Ezekon kívül még 5 egyesületi tag vett részt az ülésen.

A délmagyarországi tanítóegyesületet alapításának 25. évfordulóján az egyesület távirat útján üdvözölte.

A közgyűlés elhatározta, hogy a Szepesi Tanítóegyesület az Eötvös-alap országos tanítói egyesületébe egyelőre 100 frt örökös tagsági díjjal belép oly megjegyzéssel, hogy az egyesület ezt kiegészítve, idővel egy 1000 frtos alapítványt létesíthessen. A módoszatok megállapításával a választmányt bizza meg.

Dr. Hajnóczy R. József kir. tanfel. előterjesztése folytán a közgyűlés elhatározta felkérni a központot, hogy tegyen lépéseket a közokt.

miniszternél az iránt, hogy az 1868. évi 38. t. cz. 147. §-a és az 1872. évi szept. 2-ikán kelt miniszteri rendelet értelmében a tanítóknak járó útiköltségek és napidíjak, melyek az állam rossz pénzügyi viszonyai miatt a közokt. miniszter — és az állam példáját követve — a többi iskola-fenntartók által is be lettek szüntetve, most — miután jobb pénzügyi viszonyokáltak be — újra folyósíttassanak.

Kellner Mária felolvasta: „Az iskolai ünnepek, különös tekintettel a hazafias ünnepekre“, Augusztiny Elek: „A magyar nyelv tanítása a nem magyarajku iskolákban. különös tekintettel a szepességi viszonyokra“ czimű értekezését. Wentzl Rezső, mint előadó, ismerteti az egyes körök nézeteit Philipp János „Die Kindergartenerziehung wie sie sein soll“ czimű írásbeli munkájára.

Comenius 300 éves születésnapja évfordulójáról Arányi Antal emlékezett meg, vázolvva C. korát, működését és elveit értekezésében.

Seltenreich Hugó, könyvtáros, több hiányzó magyar mű beszerzését javasolja a közgyűlésnek. Ohajtandó, hogy indítványa a választmány által megvalósíttassék, mert: „Nyelvében él a nemzet!“

Volák Lajos.

K i m u t a t á s a

azon adakozásoknak, melyek a létesítendő országos tanítói központi iroda céljaira a kibocsátott gyűjtőveken befolytak:

Győr sz. kir. város adománya 698. iv	10	frt — kr.
Dr. Verédy Károly, kir. tanfelügyelő Bpsten	1	” — ”
Gábel Jakab, Nagyvárad	6	” — ”
Eszenyi Sándor a „Biharmegyei tanítóegylet“ elnöke által 1223. iv (Eszenyi Sándor, Schrader Friderika, Katonáné T. Róza, Fejérmé-Nagy Gizella, Szócsné, Pap Emerentia, Szűts J., Réz Mihály, Dr. Tóth M., Dr. Tóth M-né, Makai Vincze, János, Szerka György, Markovits Pál, Klein J., Aberle Hermina, Makai Katalin, Varga Teréz 1—1 frtot; Magdits Károly, Sándor Alajos, Szime De- meter, Raffayné 50—50 krt; Tőkés Istvánné, Istvánfy József, Rechtené Bauer Zsófia 1—1 frtot)	23	” — ”
Ugyanaz által a 358. gyűjtőiven: (Ruby Adél 1 frt, Bi- harmegyei tank. tanítótestület 10 frt)	11	” — ”
Az állami el. fiú- és leányisk. tanítótestületétől Fehér- templom, 1437. iv (Ertl József igazg., Szentgyörgyi Lajos, Szentimrei Gy., Warga B. felső népisk. igazg. Schenkné, Dávid Anna 50—50 krt, N. N. 40 krt)	3	” 20 ”
Sárosmegye alispánjától, 672 iv I. és II. (I. Urban Adolf 50 krt; Zbautel József, Blaskó György ttók 30—30 krt; Szabanos András, Zombkovzky József 20—20 krt; Pályik Sándor 10 kr; 672 iv II. Piroch József 40 krt; Jeszenák Ferencz ttók Kuriana 20 krt)	2	” 20 ”
A „heves-nkunsági ev. ref. egyházm. tanítóegylettől“	10	” — ”
A „mezőtúri ev. ref. tanítótestületétől“	10	” — ”
(Mindkettőt Kecskeméthy László t.-egyl. és t.-test. el- nök által azon megjegyzéssel: „hogy ezen összeg tőké-		

sittessék s csakis kamatai legyenek a közp. iroda céljaira felhasználhatók.)

Szép Lipót tanító Veszprém, 865. ív	1 frt — kr.
A „közs. el. népisk. tantestületétől Szigetvár“ 1368. ív (Farkas Gyula tanító 40 krt; Vlasits J., Bubreggh Teréz tanítónők, Kopetzky tanító 20—20 krt; Herczeg Ferencz a postaköltséget)	1 „ — „
Udvarhelymegeye tek. törvényhatóságától Sz.-Udvarhely 687. ív I. és II. (I. Ajtay János unit. lelkész 30 krt; N. N. 20 krt; Daró Alajos 15 krt; 17-en à 10 krt; II. Nagy Gyula tanító 40 krt; Kiss György 25 krt; Máté Lajos, Bedő József 20—20 krt)	3 „ 14 „
A lapunk 26. számában kimutatott összeg	878 „ 31 „
összesen: 959 frt 85 kr.	

Budapesten, 1893. augusztus hó 10-én,

Kurz Sámuel,
az Orsz. Bizottság pénztárosa.
(lak. Bpsten. IV., Deák-tér 4. sz.)

Iskolai értesítők.

2. **A nyiregyházai ág.** hitv. ev. elemi népiskolák értesítője az 1892—93. iskolai évről. Közli: P a z á r István, igazg.-tanító. Az értesítő bevezetésében ama magasztos ünnep van röviden leírva, melyet a lefolyt tanév elején az új népiskola felszentelése alkalmából tartottak. Utána Májerszky Béla közli az iskola rövid történetét, ezt követi a lefolyt év tanügyi adatainak az ismertetése, a népiskolák kormányzata, továbbá a tantestület felsorolása, mely a városi iskolákban 15, a tanyaiakban pedig 9 tagot számlált. Az értesítő végén a tanterv van ismertetve részletesen, osztályok szerint. A tanulók létszámáról és előmeneteléről az értesítőben nem találunk részletes kimutatást.

3. **A keszthelyi közs. el. fiú- és leányiskola** értesítője az 1892—93. isk. évről. Szerkeszté: B á n y a i Károly, igazgató »Gondolatok a gyermeknevelésről«-címmel igen praktikus kis írányczikk nyitja meg az értesítőt. Utána következik a lefolyt iskolai év történetének rövid vázlatja, melyből megtudjuk, hogy a tanév elején felvétellett 404 fiú- és 164 leánynövendék. A tanítótestület 10 tagból állott, kivülök 2 kézimunka tanítónő és 5 hitoktató működött. A tanulók érdemsorozati kimutatása kielégítő adatokat tár fel: haladó volt a növendékek közül 409, nem haladó pedig 107.

I R O D A L O M.

Újítás az iskolai térképek terén. A Lampel-féle könyvkiadóczég (Wodianer F. és fiai) érdekes kivitelű megyei térképeket kezd közzé bocsátani. E térképek ugyanis — egybehangzóan a tanterv ama követelésével, hogy a népiskolában a szemléleti oktatásnak a lehető legtágasabb tér biztosíttassék — nemcsak a közigazgatási beosztást, a városokat, folyókat, vasutakat, megyei utakat stb. tüntetik föl a legattekinthetőbb módon: hanem feltüntetik egyuttal, a térkép keretétül alkalmazott színezett rajzokban, az illető megye terményeit, lakossága viseletét, foglalkozását, a megye legfontosabb épületeit, vidékeit; sőt a megye területén lefolyt fontosabb történelmi eseményeket is rajzban mutatják be. Így pl. a csongrád megyei térkép kerete a következőket ábrázolja: a megye eziméretét, a szegedi rakodót, halász-szerszámokat, a csongrádi népviseletet egy parasztleányon és egy kanászon, a szegedi gözmalmost és annak gyártmányait, a szegedi szappant, buzát, tengerit, dohányt, paprikát, egy ménest és végre bemutatja a pusztaszeri gyűlést. A kiadók, a kik eszméjüket szabadalommal is védik, 20 és 30 kr.-jával árulják e térképeket.

V E G Y E S E K.

— **Az Orsz. Bizottság** augusztus 22-én tartandó nagygyűlésére aug. 10-éig a következők jelentették be az elnökségnél részvételmüket: 1. Adorján Miklós, gyakorló isk. tan. (Csurgó); 2. Józsa Pál, tanító, (Kisujszállás); 3. Kiss Sándor és Csongrádi János, ev. ref. tanítók, (Komádi); 4. Benedek Adolf, tanító, (Győr); 5. Sólyom Antal, Léva Imre tanítók és Léva Imréné, tanítónő, (Hajdúböszörmény); 6. Vada József tanító és neje (Békes); 7. Kőszeghy István, tanító, (Miskolc); 8. Dobó Adolf, egyl. elnök, (Igló); 9. Küffer Vilmos, tan. (Merény); 10. Maszny Sámuel, tanító, (Jezernicz); 11. Lackner Fülöp, ig. tan. (Ujverbász); 12. Józsa János tanító és neje (Pellérd); 13. Ligethy György, tan. (Mándok); 14. Lakner Mór, tan., (Eger); 15. Kohut Mór és Kohut Izabella (Debrecen); 16. Fogarasi Jenő, egyl. eln. (Ároktő); 17. Baksa Lajos, tanító, (Alsó-Zsolca); 18. Magyar György, vez.-tanító, (Maksa); 19. Simon Károly, ref. tan. (Hajdú-Hadház); 20. Kiss Antal, tanító, (Ada); 21. Pápay János, egyl. főjegyző (Bölcske); 22. Sarkány Gábor, áll. igazg. (Munkács); 23. Csajághy Imre, ref. tanító. (Dunapataj); 24. Orsovsky Gyula, tanító, (Nyiregyháza); 25. Ferenczy János, t.-egyl. elnök (Szeged); 26. Deutsch Samu, tanító (Szeged); 27. Nagy Ferencz tanító és Nagyné Endrénny Janka (Szatymaz); 28. Szalóky Dániel ref. tan. (Csokonya); 29. Friedländer József, tanító (Büly); 30. Káger János, áll. tan. (Újfalu); 31. Jenev Gusztáv körelnök és Polyák Mátyas pénzt. (Csáktornya); 32. Steiner Salamon, tan. (Sarkad); 33. Gyurkovits István, tanító (Hegyess); 34. Ujlaky Géza, tanító (Győr). — Az Orsz. Bizottság elnöksége legközelebb fog eljárni a vasuti kedvezmény kieszközlése ügyében s az eredményről a jelentkezett kartársakat haladéktalanul értesíteni fogja. Megjegyezzük, hogy a jelentkezettek csakis a m. kir. államvasutak vonalain remélhetnek utazási kedvezményt.

— **Ertesítés.** A budapesti II. ker. állami elemi tanítónő-képződében (II. ker. Csalogány-utca) az 1894. évi június—szeptember hónapok alatt végrehajtandó építkezések miatt az 1893/4. tanévet kivételesen már folyó évi aug. hó 21-én kezdik meg.

— **A magyar ev. ref. tanítók országos állandó választmánya** f. hó 21-én délelőtt 9 órakor Budapesten, a ref. gymn. egyik termében gyűlést tart, melynek tárgya: 1. A magyar ev. ref. tanítók országos egyesületének tervezete. Előadó: Sinka Lajos. 2. Pénztárnok jelentése és számadásainak megvizsgálása. 3. Választmány kiegészítése. 4. Indítványok, melyek a gyűlés előtt 8 nappal az elnökségnél írásban bejelentendők. — E gyűlésre az országos állandó választmány tagjai, valamint az ev. ref. tanítóegyesületek (testületek) képviselői tisztelettel meghívottnak.

— **Új tanfelügyelő.** Zólyommegye kir. tanfelügyelőjévé, miként a hivatalos lapban olvassuk, Scossa Dezső, torontálmegyei segédtanfelügyelő nevezett ki. Mindenesetre érdemes férfiu ért e kitüntetés.

— **Esküvő.** Bély Mihály, főv. kartársunk f. hó 16-án (pénteken) d. u. 5 órakor vezet i oltárhoz a vizivárosi plébánia-templomban Novák Margit k.-a.-t. A főv. kartársak remélhetőleg minél nagyobb számmal lesznek jelen ez ünnepies aktusnál.

— **Halálozás.** Ross Nándor főv. kartársunkat fájdalmas vesztés érte. F. hó 3-án hunyt el rövid szenvedés után atyja: Ross János, főv. háztulajdonos életének 75-ik évében. Áldás legyen porain!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. S. **Jezernicz.** Jelentkezését, miként mai számunkból kitűnik, tudomásul vettük, s a kedvezményről annak idején értesíteni fogjuk. — B. J. **Nagy-Becsek.** Becses figyelmét köszönöm; igen leköteleznie, ha a kegyeletes ünnepély lefolyásáról lapunkat tárca alakjában értesíteni sziveskednék. — R. F. S. **Budapest.** A küldeményt alkalmilag felhasználom. — K. S. **Budapest.** A küldött összeget megkaptam s alkalmilag átszolgáltatom pénztárosunknak. — G. L. **Budapest.** Tudósítását s az ügyben való szives eljárását köszönöm. A dolgot, azt hiszem, legczélszerűbb a tanév elején közhirűvé tenni.